Verohallinto
Harmaan talouden selvitysyksikkö
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

22.11.2021

Dnro 2021_077
VH/5761/02.98.00.03/2021

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asia

Harmaan talouden selvitysyksikön asiantuntijalausuma hallituksen esityksestä laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi HE 194/2021 vp

Lausuma

Harmaan talouden selvitysyksikkö (myöh. selvitysyksikkö) lausuu harmaan talouden torjunnan näkökulmasta ja ehdottaa, että liikennepalvelulain 5 §:ssä tarkoitettua vaatimusta julkisten velvoitteiden hoitamisesta laajennettaisiin vähintään oikeushenkilömuotoisen luvan hakijan tai haltijan vastuuhenkilöihin ja merkittäviin omistajiin.

Perustelut

Ehdotetussa liikennepalvelulain 5 §:ssä todetaan, että liikenne- ja viestintävirasto myöntää hakemuksesta henkilöliikenneluvan ja tavaraliikenneluvan oikeushenkilölle, jolla ei ole veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntejä tai muita julkisoikeudellisille yhteisöille elinkeinotoiminnan harjoittamisesta johtuvia velkoja, jotka ovat sen maksukykyyn nähden vähäistä suurempia. Pykälän 3 momentin mukaan henkilö- ja tavaraliikenneluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että luvanhakijan nimeämä liikenteestä vastaava henkilö täyttää EU:n liikenteenharjoittaja-asetuksen 4, 6 ja 8 artiklassa säädetyt vaatimukset sekä tämän pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetyt edellytykset. Lisäksi luvanhakijana olevan oikeushenkilön toimitusjohtajan, hallituksen puheenjohtajan, hallituksen ainoan varsinaisen jäsenen ja vastuunalaisten yhtiömiesten on oltava 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla hyvämaineisia.

Vaatimusta veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tulin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien hoitamisesta ei hallituksen esityksessä ehdoteta ulotettavaksi oikeushenkilön toimitusjohtajaan, hallituksen puheenjohtajaan, hallituksen jäseneen taikka vastuunalaiseen yhtiömieheen, vaikka EU:n liikenteenharjoittaja-asetuksen muutosasetuksen (EU) 2020/1055 1 artiklan 5 kohdassa EU:n liikenteenharjoittaja-asetuksen 7 artiklaan lisättävän 1a kohdan nojalla jäsenvaltioille annettu liikkumavara sen mahdollistaisi. Sen sijaan hallituksen esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevassa liikenteen palveluista annetun lain 5 §:ssä oleva vaatimus vastuuhenkilön, omistajan tai näiden määräämisvallassa olevien yritysten konkurssittomuudesta poistettaisiin. Muutosasetuksen 1 artiklan 5

kohdan mukaan jäsenvaltioille on annettu liikkumavara ja mahdollisuus vaatia, että yrityksellä, liikenteestä vastaavalla henkilöllä tai muulla jäsenvaltion päättämällä tavalla mahdollisesti asiaankuuluvaksi katsomalla henkilöllä ei ole jäljellä olevia muita kuin henkilökohtaisia velkoja julkisoikeudellisille yhteisöille eikä tämä ole konkurssissa tai maksukyvyttömyys- tai purkamismenettelyssä.

Selvitysyksikkö toteaa, että kun elinkeinoluvan hakijana tai haltijana on oikeushenkilö, ei sen taloudellista luotettavuutta, eli mm. sen julkisten velvoitteiden hoitamista tai riskiä niiden hoitamatta jättämisestä, voida arvioida pelkästään oikeushenkilön omilla tiedoilla. Oikeushenkilön toiminnan keskeisenä arviointiperusteena tulisi, sen omien tietojen lisäksi, olla sen toiminnasta vastaavien ja päättävien luonnollisten henkilöiden toiminta ja näiden kytkennät muuhun taloudelliseen toimintaan. Esimerkiksi tilanteessa, jossa luvan hakija on vasta perustettu osakeyhtiö tai luvan haltijan vastuuhenkilöissä on tapahtunut huomattavia muutoksia, olisi julkisten velvoitteiden hoitamisen laiminlyönnin riskin arvioimiseksi tarpeen selvittää sen vastuuhenkilöiden ja omistajien muu tai aikaisempi yritystoiminta. Mikäli luvan hakijan tai haltijan taikka tämän vastuuhenkilön tai omistajan muussa tai aikaisemmassa yritystoiminnassa on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyöty veroihin ja muihin julkisiin maksuihin liittyviä velvoitteita, toimijaa tai tämän vastuuhenkilöä ei voitaisi pitää elinkeinoluvan myöntämisedellytysten mukaisesti toimialalle sopivana toimijana.

Veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien hoitamista koskeva vaatimus ei lisää luvan hakijoiden tai haltijoiden hallinnollista taakkaa. Kyseessä on laissa säädettyjen velvollisuuksien hoitaminen, joka on kaikkien yritysten ja toimijoiden velvollisuus. Lupamenettelyä valvova viranomainen saa tiedot valvontaa varten suoraan toisilta viranomaisilta, mm. selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityspalvelusta, eikä rasita luvan hakijaa tai haltijaa velvoitteiden hoitamista koskevien todistusten pyytämisellä.

Suomen elinkeinolupia ja elinkeinorekisteröintejä koskevassa lainsäädännössä on viime vuosina omaksuttu luvan tai rekisteröinnin edellytykseksi hakijan tai haltijan vastuuhenkilöitä, omistajia ja näiden muuta yritystoimintaa koskevan julkisten velvoitteiden hoitamisen vaatimus. Tällaisia luotettavuussäännöksiä on säädetty muun muassa luotonantajalakiin (853/2016), kiinteistönvälittäjälakiin (1075/2000), perintätoimistolakiin (411/2018), elintarvikelakiin (23/2006), rehulakiin (163/2020) sekä luonnontuotteiden keruulakiin (487/2021). Vastaavia säännösmuutoksia on ministeriöissä vireillä muihinkin lakeihin, kuten valtionavustuslakiin (688/2001).

Vastaavaa säännöstä suunniteltiin myös hallituksen esitysluonnosvaiheessa ja parhaillaan julkisella lausuntokierroksella olevassa jätelaissa (646/2011) jätehuoltorekisteriin merkitsemisen edellytykseksi. Säännöstä on kuitenkin jouduttu sittemmin muuttamaan nyt liikennepalvelulakiin esitetyn säännöksen mukaiseksi. Jätehuoltorekisteriin merkityistä yrityksistä valtaosa on liikennelupamenettelyn piirissä, eikä ympäristöministeriö katso voivansa säädellä muidenkaan rekisteriin hakevien edellytyksistä liikennepalvelulaista poikkeavasti. Näin ollen jätelakia koskevasta esityksestä on poistettu hakijan vastuuhenkilöitä, omistajia ja näiden muita yrityksiä koskeva julkisten velvoitteiden hoitamisen edellytys. Tämä osoittaa, että liikennepalvelulakiin valitulla sääntelymallilla on harmaan talouden torjunnan kannalta negatiivisia vaikutuksia myös muuhun lainsäädäntöön.

Edellä todetuilla perusteilla selvitysyksikkö esittää, että liikennepalvelulakiin ehdotettujen muutosten yhteydessä käytettäisiin EU:n liikenteenharjoittaja-asetuksen muutosasetuksen (EU) 2020/1055 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua jäsenvaltioiden liikkumavaraa ja hallituksen esityksessä liikennepalvelulain 5 §:n 2 momentin 2 ja 3

kohdissa tarkoitetut edellytykset laajennettaisiin koskemaan myös hakijan vastuuhenkilöitä ja merkittäviä omistajia. Selvitysyksikkö esittää lisäksi harkittavaksi, voitaisiinko vastaavat vaatimukset säätää jäsenvaltioille annetun liikkumavaran puitteissa koskemaan myös edellä todettujen vastuuhenkilöiden ja omistajien hallinnassa olevia yrityksiä.

Helsingissä 22.11.2021

Marko Niemelä
apulaisjohtaja

VERO SKATT

Verohallinto
Harmaan talouden selvitysyksikkö
PL 325
00052 VERO

www.vero.fi
puh. 029 512 000
email: htsy@vero.fi